

Editorial

Amb la ferma voluntat de posar-nos al dia en la puntualitat, *Manuscrs. Revista d'Història Moderna* publica ara el volum 41. Conté un dossier amb recerques sobre alguns bisbes que van desenvolupar la seva carrera entre els regnes espanyols i italians de la Monarquia Hispànica. A algú li podria semblar un tema menor, però, com explica la introducció d'Ida Mauro i Ignasi Fernández Terricabras, s'incardina de ple en un dels debats més actuals dels estudis sobre l'edat moderna: els mecanismes de conservació de la monarquia i la circulació d'idees i d'elits, en aquest cas eclesiàstiques, entre els diferents territoris que la formaven.

Per a la nostra revista, és també l'ocasió d'obrir una nova finestra pel contacte amb la historiografia italiana, que, des de fa anys, és sens dubte una de les més innovadores i dinàmiques d'Europa. De fet, quatre dels cinc articles del dossier estan redactats per tres autores i un autor d'aquell país.

No és pas cap novetat. Val a dir que els historiadors italians, més enllà d'un parell de ressenyes, van trigar a entrar a la nostra revista. Però quan van arribar, ho van fer per la porta gran: l'any 1993, amb una entrevista que José Luis Betrán, Antonio Espino i Ricardo García Cárcel van fer a Giovanni Levi. Levi s'expressa amb gran llibertat sobre la seva trajectòria personal i sobre els problemes culturals i polítics del moment. Hi reivindica un tipus d'«historiografia que posa en discussió els instruments de la historiografia», evitant que els «instruments d'anàlisi» que s'utilitzaven aleshores, sobretot a imitació de les recerques franceses, envellissin.

A Itàlia som molt més artesans. En realitat, ens vam adonar que, potser pel caràcter de la societat italiana, certs instruments eren variables, erronis, equivocats. Què és l'Estat Modern a Itàlia? És molt difícil imaginar que existeixi un únic model d'història moderna que funcionés a Itàlia.

Rellegint aquesta entrevista avui és impossible passar per alt l'actualitat de les seves reflexions. Per exemple, en matèria d'història de gènere, Levi deia que el clergat catòlic havia creat un tercer sexe, el «neutre»:

Es crea una societat basada en tres sexes, en comptes de dos: els homes, les dones i els neutres. Els neutres juguen una aliança amb les dones i disminueixen el paper assignat als homes, però no ho fan per donar-lo a les dones, sinó que aquest poder és per dominar les dones i dominar el conjunt de la societat.¹

En els anys posteriors, el número 12 ja comptava amb un article de Carlo Ginzburg² i el 13, amb un d'Alberto Tenenti, sempre a cavall entre els mons intel·lectuals de França i Itàlia.³ El 1998, un article de Giuseppe Riciperati feia un balanç de les publicacions modernistes italianes més importants de la dècada⁴ i, el 1999, un altre d'Adriano Prosperi constitueix potser la primera aproximació per als lectors hispanòfons a la magna obra d'aquest historiador sobre les relacions entre inquisidors i confessors, que tantes conseqüències ha tingut.⁵

Del començament de segle XXI ençà, autor(e)s italià(n)e(s) han continuat apareixent regularment a les nostres pàgines, al mateix temps que, en el marc del procés de construcció de la Unió Europea, els contactes i els intercanvis entre estudiants (mai no agraiem prou el rol del programa Erasmus, ara pràcticament paralitzat per la pandèmia) i professors d'universitats de tots dos països es feien nombrosos i habituals. Però per a la història de la historiografia queda que la revista *Manuscrits*, que va néixer quan la bibliografia espanyola s'emmirallava principalment en la francesa, molt especialment de l'escola d'*Annales*, va jugar també un rol capital en la introducció de les tendències més innovadores de la investigació italiana de finals de segle XX en la historiografia catalana i espanyola.

1. J. L. BETRÁN, A. ESPINO LÓPEZ, R. GARCÍA CÁRCEL (1993). «Antropología y microhistoria. Conversación con Giovanni Levi». *Manuscrits. Revista d'Història Moderna*, 11, 15-28 (traducció al castellà de Judit Tolentino). Tots els textos citats, com el conjunt d'articles de la revista, són fàcilment trobables al dipòsit digital de documents de la Universitat Autònoma de Barcelona: <<https://ddd.uab.cat/record/28?ln=ca>>.
2. C. GINZBURG (1994). «Microhistoria: dos o tres cosas que sé de ella». *Manuscrits. Revista d'Història Moderna*, 12, 13-42 (traducció de Judit Tolentino).
3. A. TENENTI (1995). «Estado y Razón de Estado. El ejemplo de los Países Bajos». *Manuscrits. Revista d'Història Moderna*, 13, 61-77 (traducció de Montserrat Jiménez Sureda i de Javier Antón Pelayo).
4. G. RICUPERATI (1998). «La historiografía italiana del darrer decenni sobre l'Època Moderna». *Manuscrits. Revista d'Història Moderna*, 16, 255-271 (traducció de Maria Antònia Martí Escayol i d'Oriol Junqueras).
5. A. PROSPERI (1999). «Notas sobre la Inquisición». *Manuscrits. Revista d'Història Moderna*, 17, 31-37. Aquest mateix número també té contribucions de Michele Olivari i Maria Laura Giordano.